

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

J. Bouma, Kampen

Publieke eredienst

„Toen begon men de naam des Heren aan te roepen.”

(Gen. 4:26)

„en hij bouwde daar een altaar voor de Here en riep de naam des Heren aan.”

(Gen. 12:8).

De uitdrukking de 'naam des Heren aanroepen' kom je nogal eens tegen in de Bijbel, m.n. in het psalmboek. Het is min of meer een technische term geworden voor het gebedsleven, maar ook voor de eredienst. Op dat laatste wil ik nu de nadruk leggen. Het aanroepen van de naam des Heren als karakterisering voor het nouden van de eredienst als een publieke zaak. Ik heb twee Schriftgedeelten samengenomen, waar dat aanroepen van Gods naam niet alleen een smeekgebed tot God is, maar ook een publiek getuigenis t.o.v. hen, die van Gods naam niet willen weten.

Lamech

Allereerst Gen. 4, dat bekende hoofdstuk over Kaïn en Abel en hun (geestelijk) nakomelingschap. Kaïn, de geweldenaar, die uit woede tegen God z'n broer doodslaagt. En Kaïns nageslacht blijkt nog veel gewelddadiger te zijn dan Kaïn. De lijn van Kaïn vindt haar 'hoogtepunt' in Lamech. Bij Lamech is het geweld ongelimiteerd. Hij kent geen enkele remming. Hij keert zich tegen z'n naaste in een maat, die alle perken te buiten gaat. 'Meer dan Kaïn is hier', dat zou je de lijfspreuk van Lamech kunnen noemen.

„Kaïn wordt zeventenvoudig gewroken, maar Lamech zeventenzeventig maal'. Lamechs vergeldingsdrang is buiten elke proportie. „Ik sloeg een man dood om mijn wonde, een knaap om mijn striem.” Wijs niet met je vinger naar Lamech, want je ligt in de kortste keren in het ziekenhuis.

Lamech heeft drie zonen. Jabal, Jubal en Tubal-Kaïn. Zij worden getypeerd in een merkwaardig soort vaderschap. Ze worden genoemd: de vader van hen, die in tenten en bij de kudde wonen, de vader van allen, die citer en fluit bespelen, de vader van de smeden, allen, die koper en ijzer bewerken. Waarin zijn de zonen van Lamech groot geworden? In het beheersen van de schepping op een veelheid van terreinen. Daarin ligt hun vaderschap, hun meesterschap. Zij brengen een geslacht voort, dat zich sterk maakt in de mogelijkheden, die zij zelf ontwik-

kelen. Daarin ligt hun kracht, daardoor denken zij te overleven. En God hebben zij niet nodig.

Enos

Tegenover de lijn van Kaïn naar Lamech laat de Schrift ons een andere lijn zien, die van Abel via Seth naar Enos. Deze lijn wordt getypeerd met de woorden: „Toen begon men de naam des Heren aan te roepen”. (4:26).

Hier ontmoeten we een volk, dat zich niet sterk waant in zichzelf, maar dat zijn kracht zoekt in het aanroepen van Gods Naam. „Onze hulp is in de naam van de Here, die hemel en aarde gemaakt heeft.”

Een mensengeslacht, dat de macht van de zonde onder ogen ziet, en dat gaat schuilen bij de Almachtige. Zij zullen de Kaïniëten bezig hebben gezien, zij zullen gekonfronteerd zijn met hun goddeloze praktijken, ze zullen meer dan eens (denk aan Abel) het slachtoffer zijn geworden van het beestachtige en gewelddadige optreden van de Kaïns mensen. Maar zij zoeken niet hun kracht in zichzelf, ze zeggen niet: om te overleven zullen we ieder, die ons een strobreed in de weg legt, uitmoorden, maar zij maken zich sterk in God.

Ook de mensen uit het geslacht van Seth en Enos zullen zich ontwikkeld hebben. Zij zullen de handen uit de mouwen hebben gestoken in de strijd tegen de weerbarstige schepping, maar daar stellen ze niet hun vertrouwen op. Zij vertrouwen op God en gaan daarom, bij wijze van spreken, naar de kerk. In de strijd tegen de boze roepen zij Gods naam aan. Daarin ligt hun kracht. In het gebed. De voorbede, de lofprijzing en dankzegging. De eredienst aan God, daar steken zij veel tijd en energie in. Dat is hun wapen tegen de Kaïniëten. En daar schamen zij zich niet voor, daar komen ze rond voor uit. De Heer is onze Helper. Hij zal ons redden.

Abraham

Ook aartsvader Abraham kreeg in Kanaän te maken met een volk, dat de

Here niet kende. Vanuit Haran komend, trekt Abraham het hele land door tot bij de plek Sichem, tot de terebint Moré (12:6). En dan staat er in datzelfde vers een veelzeggende opmerking: „en de Kanaäniëten waren toen in het land”. D.w.z. Abraham kwam in een volslagen heidense omgeving, in een land waar de afgoden hun voeten stevig in de aarde hebben gepoot.

Naar men aanneemt wordt met de plek bij Sichem, de terebint Moré, een kultusplaats van de Kanaäniëten bedoeld. Een heilige plaats dus. De Groot Nieuws-vertaling geeft dit vers als volgt weer: „Abram trok het land door tot bij de eik van Moré, een heilige plaats in de buurt van Sichem.” Wanneer Abraham oog in oog staat met deze kultusplaats van de Kanaäniëten (in het hart van het heidense land), verschijnt de Here aan hem en zegt:

35e jaargang – nr. 15
19 juli 1991

In dit nummer

- 263 P.J. van Kampen
Griekse woorden in het Nieuwe Testament (1)
- 264 H. Algra
Geloven: gewoonte of keuze? (5)
- 266 A. Keizer
De betrouwbare dateringen van de bijbel (3)
- 268 D.W.L. Milo
Billy Graham kwam naar Schotland

Opbouw

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P.J. van Kampen
Mr.dr. J. Meulink
D.W.L. Milo
Ds. K. Muller
M.J.F. van der Wal

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Tel. 05130-20476
Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

Administratie Opbouw
Marjoke van Veelen-Vreugdenhil
Postbus 84183, 3009 CD Rotterdam.
Tel. 010-4550802.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 60,- per jaar of f 33,- per half jaar.
Voor studenten f 48,- per jaar.
Buitenland f 84,- per jaar of
f 104,- per luchtpost. Chequekosten
buitenland: f 10,-.

Advertenties

Tarief: 55 ct. per mm. bij 45 mm. breed (excl. 6% BTW). Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld.
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

„Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven.” In dit land, dat nu nog in de greep ligt van de Kanaänitische vruchtbaarheidsreligie, zullen je kinderen wonen en Mij dienen. God proclameert zijn Koninkrijk. In antwoord op deze belofte van God bouwt Abraham daar een altaar. Pal voor de deur van de plaats, waar de Kanaänieten hun goden vereren. D.m.v. dat altaar neemt Abraham in naam van God het land in bezit: dit land is van God. Hier zal het Koninkrijk van God zich baanbreken.

En dan lezen we, dat Abraham, die voortdurend verder moet trekken (vanwege een godsdienstige konfrontatie met de Kanaänieten?), op elke plaats, waar hij een altaar bouwt, de naam des Heren aanroept. In Kanaän, waar tot nu toe alleen 'erediensten' voor de afgoden werden gehouden, wordt nu ook de eredienst gehouden voor de God, die Abraham geroepen heeft. De eerste kerkdiensten in het beloofde land zijn begonnen.

Afrika

Het is als met een zendeling, die in een volslagen heidense omgeving terecht komt. Zo gauw als het kan bouwt hij een kerkje, d.w.z. het samenkomen van de christelijke kerk is een publieke aangelegenheid. Iedereen mag het zien en horen. Alle mensen

mogen het weten: Onze hulp is in de naam van de Here, die hemel en aarde gemaakt heeft.

Naar de kerk gaan zou je een openbare demonstratie kunnen noemen. Wij verwachten het in dit leven van de Here. Hij is onze Heer en Verlosser. En dan denk ik aan die kleine zwarte kerkjes op het zendingsterrein in Natal. De gemeenten worden bedreigd door het geweld tussen het ANC en Inkatha. Onder de christenen zijn doden gevallen, onder wie ds. Ncwane van Umbubulu. Ze worden gedwongen om te kiezen. Maar wie je ook kiest, je kiest altijd voor het geweld. En in die situatie, waarin de boze lijkt te triomferen, belijdt die gemeente van de Here Jezus: Onze hulp is in de naam van de Here! Wij verwachten de oplossing voor Zuid-Afrika van God. Niet het geweld, maar de Geest van Jezus Christus maakt een mens, een natie, waarlijk vrij.

De naam des Heren aanroepen, het lijkt zo gemakkelijk, maar het heeft geweldige konsekventies. Want de boze zit niet stil. Waar de vlag van het evangelie geplant wordt, daar kan een geestelijke strijd niet uitblijven.

P.J. van Kampen, Eck en Wiel

Griekse woorden in het Nieuwe Testament (1)

1. splanchnizesthai: met ontferming bewogen zijn

Nu het vakantie-seizoen is aangebroken, hebben we wellicht extra tijd om voor onszelf specifieke Bijbelstudie te doen. Dat is de reden waarom ik een paar keer een artikelje hoop in te leveren over een bepaald Nieuwtestamentisch Grieks woord. Daarbij neem ik als uitgangspunt de woorden die de Schotse theoloog Dr. William Barclay heeft opgenomen in zijn aardige boekje 'New Testament Words'. (SCM Press, Londen, 1964 of latere druk). Dat vrij dunne boekje is in onze kring vermoedelijk onbekender dan de zeer lijvige editie van Kittel, het bekende handboek van dr. F.J. Pop of het nuttige boek dat 'onze eigen' Prof. Jager over 'Kernwoorden van het Nieuwe Testament' schreef. Vandaar dat het me goed lijkt nu eens een paar keer uit Barclay's boek te citeren. Het gaat hier dus om een geval van 'toegegeven plagiaat'. Uiteraard is de keuzemogelijkheid in dezen zeer aanzienlijk. Het criterium is dat het woord een aantal keren in het Nieuwe Testament voorkomt en 'er een verhaal over te schrijven' is.

We beginnen deze korte reeks met het werkwoord 'splanchnizesthai', meestal vertaald met 'met ontferming bewogen zijn'.

I. het klassieke Grieks

De oude Grieken hadden een specifieke opvatting over onze ingewanden, de 'splangchna', zoals ze in het Grieks heten. Ze meenden dat de ingewanden (hart, longen, lever en darmen) de zetel waren van de menselijke emoties. Zo wordt in een Grieks treurspel, bij het vernemen van droevig nieuws gezegd: „Mijn splangchna zijn door verdriet overmand bij uw verhaal”. (Aeschylus. Choephoroi. 413.) Vele andere voorbeelden zouden te geven zijn.

Van het Griekse woord voor 'splangchna' (ingewanden) komt het werkwoord dat we diverse malen in het Nieuwe Testament tegenkomen. Dat werkwoord 'splanchnizesthai' wordt gerekend vertaald met 'met ontferming bewogen zijn'. Dan gaat het niet om ons vrij normale 'medelijden', nee, het is het woord dat de sterkst denkbare emotie uitdrukt. Het werkwoord geeft aan dat iemand tot in het diepst van zijn of haar ziel is getroffen. Geen ander Grieks woord drukt sterker mededogen uit!

II. in het Nieuwe Testament

Opmerkelijk is het gegeven dat het werkwoord 'splanchnizesthai' alleen in de Synoptische Evangelien (Mattheüs, Markus en Lukas) voorkomt. Bovendien komt het woord, op drie gelijkenissen na, alleen maar voor in verband met Christus.

a. de gelijkenissen

1. Mattheüs 18:33

Er is een ernstig geval van bedrog of fraude. De verantwoordelijke slaaf is reddeloos. De heer van de slaven 'kreeg medelijden' met de slaaf, die zo'n gigantisch bedrag aan hem verschuldigd was. Hij schold hem dus ter plekke de schulden kwijt en herstelde de man in zijn relatie met zichzelf. Dat heeft die heer dus heel wat gekost!

2. Lukas 10:33

Toen de Samaritaan de man zag, die op weg naar Jericho beroofd was, 'werd hij met ontferming bewogen'. En – dwars tegen alle in die tijd aanwezige vooroordeel en haat tussen Joden en zijn eigen volk – 'ging hij naar hem toe, verbond zijn wonden, goot er olie en wijn op; en hij zette hem op zijn eigen rijdier, bracht hem naar een herberg en verzorgde hem.' Ook hier gaat het dus om een diepe beweging, die een herkenbare daad van barmhartigheid ten gevolge heeft.

3. Lukas 15:20

De vader zag zijn verloren zoon terugkomen 'en werd met ontferming bewogen'. Het verhaal vervolgt: 'En hij liep hem tegemoet, viel hem om de hals en kuste hem.' En hij richtte een maaltijd aan, waarin de vreugde centraal staat. Het is een heel intense emotie, die weer herstel brengt in een zeer verbroken relatie.

b. Jezus' optreden

1. bewogenheid met de schare Jezus werd 'met ontferming bewogen', toen Hij de schare zag, want Hij zag dat ze waren 'als schapen zonder herder'. (Mattheüs 9:36; vgl. Markus 6:34).

Hij werd 'met ontferming bewogen', toen scharen Hem volgden naar eenzame plaatsen. (Mattheüs 14:14) In Mattheüs 15:32 en Markus 8:2 staat het vertaald met 'medelijden hebben': „Ik heb medelijden met de schare, want ze zijn reeds drie dagen bij Mij gebleven en hebben niets te eten.” Vervolgens doet Hij wat aan hun probleem. Bewogenheid blijft niet alleen een gevoel.

2. bewogenheid met individuele mensen

Jezus voelde bewogenheid met een melaatse. 'En met barmhartigheid bewogen, strekte Hij zijn hand uit en raakte hem aan.' (Markus 1:41). En Hij genas hem. Hij ervaart bewogenheid met twee blinden. 'Jezus werd met ontferming

bewogen en raakte hun ogen aan.' (Mattheüs 20:34) Zij genazen.

'En toen de Here haar (de weduwe uit Nain) zag, werd Hij met ontferming over haar bewogen' en Hij zei tot haar: ween niet. (Lukas 7:13.) Hij wekte de jongen op uit de doden.

De vader van een bezeten jongen doet een beroep op de Here om hem te helpen. 'Maar als Gij iets kunt doen, help ons en heb medelijden met ons!' (Markus 9:22). Dat doet Christus vervolgens ook: de jongen wordt een gezond mens.

III. Conclusies

a. Christus is bewogen, als Hij de verlorenheid van mensen ziet. Dat betreft enkele mensen of een hele menigte! Zelfs als die verlorenheid eigen schuld is, gevolg van zondig handelen, is Hij nog 'bewogen'. De mens is niet in de eerste plaats een misdadiger die zijn straf moet krijgen, maar een verdwaalde die wordt gezocht!

b. De Here Jezus wordt diep geraakt door de honger of pijn van mensen. Dan gaat het niet alleen om 'het geestelijke', maar evenzeer om armoede of moeite op materieel of lichamelijk vlak. Vermoeide of hongerige mensen, mensen met een kwaal of kwelling, ze raken Jezus' hart! Daarbij bekijkt Hij de mensen nooit met afkeer of afweer. Vaak staat met nadruk vermeld dat Hij hen aanraakt. Nooit staat Hij onverschillig tegenover hen.

c. Jezus wordt ook bewogen door het verdriet van anderen. Steeds opnieuw 'gaat Hij in de schoenen van de mensen staan' en is Hij diep met hen begaan.

d. De diepste betekenis van dat 'andere' gedrag komt pas naar voren, als we bedenken dat de Griekse heidense cultuur in (vele) goden geloofde die zich in geen enkel opzicht om de mensen bekommerden. De houding van de goden was 'apatheia', 'onaangedaan-zijn'. Zo meenden ook aanhangers van een filosofische stroming, de Stoïcijnen, te moeten leven. Je moest je niet laten meesleuren door emoties van verdriet of uitgelatenheid. God was niet een God die bij ons betrokken is. Voor mensen van toen en nu, die daaraan twifelen staat echter met nadruk vermeld dat Hij met ons kan 'meevoelen' en dat ook doet. (Hebreeën 4:15)

H. Algra, Den Helder

Geloven: gewoonte of keuze (5)

Een aantal weken geleden werden de uitkomsten van het onderzoek van mevrouw Jongsma-Tieleman over het effect van de geloofsopvoeding vergeleken met de gegevens uit 'Het Lege Testament' van Piet van der Ploeg.

Het was de bedoeling dat dit het laatste artikel van de serie moeten zou zijn, maar bij nader inzien is die laatste (te) lange aflevering toch weer gesplitst.

In dit nummer wordt de schijnwerper nog eens geplaatst bij enkele konklusies die mevrouw Jongsma in haar proefschrift trekt. Over twee weken volgt dan de slotkonklusie.

Verschillende groepen

In de uitkomsten van haar onderzoek maakt mevrouw Jongsma onderscheid tussen verschillende groepen jongeren (141 e.v.). De lijn loopt van jongeren die zich niet verbonden voelen met de kerk en over geloofsvragen ook niet meer nadenken, naar jongeren die kerkelijk betrokken zijn en over geloofsvragen nadenken. De uitkomsten bij jongeren die zich niet bij de kerk betrokken voelen komen voor een groot deel overeen met de gegevens uit het onderzoek van Piet van der Ploeg. Vaak hebben deze jongeren van hun ouders de indruk dat ze ook weinig betrokken waren bij de godsdienst. Sommigen zagen bij de moeder dat het geloof inhoud had, maar ze misten vooral bij de vader het doorwerken van de godsdienstige opvattingen in het leven van alledag. De ouders waren 'liberaler' in hun standpunt over allerlei controversiële standpunten (bv. abortus, samenwonen, wonen in een kraakpand). Ook was de zondagsheliging voor deze ouders een minder belangrijk onderwerp. Deze jongeren hebben weinig positieve ervaringen met de kerk en minder vaak kerkse vrienden.

Een andere groep jongeren ziet juist wel dat het geloof van hun ouders doorwerkte in het dagelijks leven. Opvallend is dat er thuis niet veel over de godsdienst werd gesproken, maar kennelijk was de invloed van het geloof wel voelbaar. Ze schrijven aan de ouders een positieve invloed toe op hun godsdienstige ontwikkeling en dan vooral aan de vader.

Tenslotte is er nog een groep jongeren die veel nadenkt over het geloof en er ook actief mee bezig is. Ze zijn positief over het geloof van hun ouders, en over de kerkgang. Ze vertellen ook dat hun vrienden een positieve invloed hadden op hun eigen geloofsleven.

Geen rechtstreeks verband

Het gaat bij het onderzoek van mevrouw Jongsma uiteraard om de grote

lijnen. Je kunt niet zeggen dat, als een kind niet meer naar de kerk gaat, het geloof van de ouders dus niet voelbaar was. Mevrouw Jongsma plaatst bij het mogelijke verband tussen de 'kwaliteit van de geloofsopvoeding' en het zelfstandig leren geloven van kinderen dan ook relativerende opmerkingen. „We zullen voorzichtig moeten zijn met konklusies over een rechtstreeks verband tussen de godsdienstige betrokkenheid van ouders en kinderen” (153). Ze stelt op dezelfde pagina een vraag die mij bij het lezen van het boek ook steeds door het hoofd speelde: „in hoeverre zullen kerkelijke kinderen een positiever beeld van de geloofsopvoeding geven dan kinderen die niet meer geloven?” Wie gesprekken heeft met kinderen uit één gezin, zal het soms opvallen dat het ene kind de kerk en het geloofsleven binnen het gezin totaal anders 'waardeert' dan het andere kind. Kennelijk pikt het ene kind op een andere manier signalen op dan het andere kind. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat een kind dat weinig met het geloof bezig is, ook geneigd is om kritischer te kijken naar het geloofsleven van zijn ouders. Daarom zeggen de antwoorden van 'kerkverlaters' nog lang niet alles over de werkelijke praktijk van de geloofs-overdracht in het gezin. We zullen dan ook voorzichtig met deze gegevens om moeten gaan.

Demokratisch of autoritair?

Een van de uitgangspunten van mevrouw Jongsma was dat ouders een democratische stijl van opvoeding moeten hanteren. Pubers mogen bv. wel gemotiveerd worden om naar de kerk te gaan, maar dwang is uit den boze. In de uitkomsten van het onderzoek is opvallend dat een groep 'kerkverlaters' opmerkt dat beslissingen over de kerkgang vaak niet op een democratische wijze werden genomen. Het lijkt erop dat mevrouw Jongsma daarmee gelijk krijgt. Toch kan er iets anders aan de hand zijn. Het gaat namelijk om een groep jongeren met 'liberale' ouders (met vrije opvattingen over allerlei zaken). Ik sluit niet uit dat juist deze ouders onregelmatig in de kerk kwamen. Wanneer het geloof geen centrale plaats inneemt in het leven, wordt de kerkgang vaak afhankelijk van de vraag of iemand goed uit komt. Het is een alledaags opvoedkundig gegeven dat ouders in zo'n situatie veel meer dwang uit moeten oefenen. In de eerste plaats moeten we niet het invloedsvermogen van de kinderen onderschatten: ze voelen soms feilloos aan wat echt is en wat onecht. Daarnaast hebben ze van hun ouders 'geleerd' dat er allerlei redenen zijn om de kerk-

dienst te verzuimen. De sterkere dwang die nodig is, wordt dan inderdaad als autoritair ervaren. De wortel van het probleem ligt echter dieper.

De kerk als gemeenschap

De antwoorden op de schriftelijke vragenlijst die mevrouw Jongsma heeft afgenomen, leverde de 'cijfers' die nodig waren voor het onderzoek. Nadat deze lijsten waren verwerkt, werden er nog een aantal mondelinge vraaggesprekken afgenomen. Deze gesprekken vormden – in mijn beleving – de krenten in de pap: een illustratie van wat deze jongeren hebben 'ervaren' van het geloof in hun groei naar de volwassenheid. Ook hier wordt duidelijk dat het gezin waar een kind in opgroeit, van grote betekenis is voor de ontwikkeling van zijn geloof. Daarnaast zijn er andere belangrijke factoren. Hoe funktioneert de kerkelijke gemeenschap?

Jongeren toetsen de geloofwaardigheid van het christelijk geloof niet alleen aan de ouders, maar ook aan de kerk (197). Idze ziet de kerkdienst als een 'plichtmatig afdraaien van een uurtje kerkdienst'. Hij noemt de ruzies in de kerk en vertelt over een actief gemeentelid dat met de nek werd aangekeken, toen bleek dat hij homofiel was. Henk vertelt hoe hij als gast genegeerd werd, terwijl anderen wel gegroet werden. Ineke waardeert het positief dat er na de kerkdienst met andere jongeren kan worden doorgepraat. Els vertelt hoeveel steun ze heeft gehad van de kerk, clubs en catechisatie toen ze in een pleeggezin woonde. „Gewoon, die aandacht van mensen, gewoon een klopje op je schouder”. Steeds weer komt in deze gesprekken naar voren hoe belangrijk het voor jongeren is, om in de kerk en tijdens de kerkdienst de gemeenschap te ervaren.

Vrienden

Vrienden zijn voor jongeren heel belangrijk. Er zijn vragen die een puber (hoe goed de relatie ook is) niet aan zijn ouders voorlegt, maar wel aan een goede vriend of vriendin. De vraag is, in hoeverre jongeren bewust christelijke vrienden kiezen. Of is het andersom: wanneer een jongere een christelijke vriend(in) heeft, is dat steunend voor de geloofsontwikkeling? In ieder geval lijkt het samen leren geloven heel stimulerend te zijn. De vriendin van Theo vroeg hem heel gericht 'wat hij van plan was te gaan doen'. Dat betekende dat hij zich opnieuw met geloofsvragen bezig ging houden. Waarschijnlijk is er in de sfeer van de vriendenkring sprake van een wisselwerking. Zo kan een student voor een

christelijke studentenvereniging kiezen omdat daar vragen worden behandeld waar hij mee bezig is. Tegelijk ontmoet hij daar ook weer christelijke vrienden. Overigens speelt ook hier de levensstijl van de ouders een rol. Wanneer ouders nauwelijks contacten hebben met andere christenen, is de kans dat een jongere mede-christenen ontmoet ook kleiner. Bovendien kan hij ook niet aan zijn ouders zien ('leren') hoeveel het waard is om christelijke vrienden te hebben.

Aanbevelingen ten aanzien van het gezin

Aan het slot van haar proefschrift doet mevrouw Jongsma een aantal aanbevelingen. Ze schrijft dat er nog nooit zoveel aandacht is besteed aan jongeren in de kerk, als in deze tijd. Toch verliezen de kerken veel jonge leden (191). De boodschap van het onderzoek lijkt duidelijk: ouders moeten via een persoonlijke vormgeving van het

geloof laten zien dat het geloof werkelijk belangrijk voor hen is. Toch is de praktijk weerbarstiger dan de theorie suggereert. Mevrouw Jongsma wijst dit aan het feit dat veel ouders zijn opgegroeid in de sfeer van het conventionele christendom. Daarbij waren vaste zekerheden en gewoonten erg belangrijk. In deze tijd is het nodig dat opvoeders aan hun geloof een eigen vorm geven. Dit betekent: méér doen dan de gebruikelijke gewoonten. Het bijbellezen is belangrijk, maar het moet niet bij een dagelijks terugkerend 'ritueel' blijven. Daarom zouden ouders ook moeten leren om in een eigen, hedendaagse taal te spreken over de vraag wat het geloof voor hen betekent. Op die manier kunnen ze laten zien welke invloed het geloof heeft op hun leven. („Wat hebben deze stenen voor *U* te betekenen?“)

Naast de 'gewoonten' is de opvoedingsstijl van groot belang. De geïnterviewde jongeren staan doorgaans heel

afwijzend tegenover alles wat met dwang in relatie tot het leren geloven te maken heeft. Overigens valt het werkelijke effect van de opvoedingsstijl niet uit het proefschrift af te lezen. Eerder werd er dit artikel al op gewezen dat er op deze gegevens ook wel iets valt af te dingen.

Het open met elkaar kunnen spreken over (bv.) kerkgang en catechisatie blijft wel buitengewoon belangrijk. Tenslotte is opvallend dat, als ouders veel leren over godsdienstige zaken, dit een positieve invloed heeft op jongeren. Dit betekent dat de aanwezigheid van christelijke boeken, kerkbladen en kranten kennelijk van (indirecte?) invloed is op het leren geloven van jongeren. Een zaak waar een aantal gezinnen nog wel eens over na mag gaan denken!

(slot volgt)

J. Kranenburg, Kampen

Troost

In het overlijdensbericht van mijn moeder – zij stierf vele jaren geleden, staat dat de Here haar tot Zich heeft genomen. Wij geloven dat en het troost ons, maar als het aan ons, haar kinderen, had gelegen zou dat er niet gestaan hebben. Ik weet nog hoe dat gegaan is. Wij waren na haar sterven bij elkaar in de zeer kleine familiekring, in dat merkwaardig soort verdriet van volwassenen die een vader of moeder verliezen. Een verdriet waarop je niet meer gerekend hebt en waarmee je ook een beetje eenzaam bent. Ze vinden allemaal dat je geen reden hebt om al te zeer te treuren want ze was er klaar voor en je mag blij zijn dat je

haar zo lang hebt mogen houden. Schrale troost, noemen ze dat.

De begrafenisondernemer verscheen. Een man die vergrijsd was in het vak en één, die vanuit het christelijk geloof zijn beroep uitoefende. Dat was merkbaar. Maar hij was wel behept met de eigenaardigheden die bij zijn beroep passen. Ontkom daar maar eens aan. Kritisch bekeek hij de tekst van de rouwbrief die al klaar lag. Hij zei – en het klonk een beetje vermanend: Hier staat dat de Here haar van u heeft weggenomen. Zou het niet beter zijn als we daarvan maakten dat de Here haar tot Zich heeft genomen?

Erg weerbaar ben je in zo'n uur niet en voor vrome woorden ga je meteen plat. We stemden dus zonder bedenken voor dit amendement. Zo is het gekomen.

We hadden dat niet moeten doen.

We hadden moeten bedenken dat verdriet van de Here God mag en dat een mens daaraan ook uiting mag geven en dat de ander dat niet meteen mag vertrappen met vrome overwegingen.

Dat drong nog eens helder tot mij door uit het verhaal van een goede vriend. Een leeftijdgenoot die tot zijn 20ste jaar rooms geweest is. Toen ontmoette hij een gereformeerd meisje en ging om haar over naar de gereformeerde kerk. „Om haar“ denkt u nu stiekum.

Nou en? Je kunt slechter motieven hebben om gereformeerd te worden of te blijven.

Zijn overgang heeft hij nooit betreurd en wat ik zo in hem prijs is dat hij met liefde kan vertellen over het rijke roomse leven in het Brabantse land zonder ooit met één woord het nest te bevullen waaruit hij komt.

Van hem komt dit verhaal.

Zijn zuster verloor door een ongeluk een zoontje.

Hij ging er heen en zat bij haar met dat benauwde gevoel dat je toch wát moet zeggen. Na lang aarzelen zei hij zo ongeveer: „We moeten maar bedenken dat hij nu daar is, waar we eens allemaal hopen te komen“.

De treurende moeder was even stil.

Toen zei ze, en het klonk misschien een beetje pinnig: „Daar kan hij nog lang zat zijn, maar ik had liever dat hij nu nog een poosje bij ons was.“

Daar klinkt Brabantse vrijmoedigheid in door, in zo'n antwoord. Ja, maar ook het besef dat de Here God niet van ons vraagt dat we in uren van verdriet dingen zeggen, waar we nog niet aan toe zijn.

A. Keizer, 's-Gravenhage

De betrouwbare dateringen van de bijbel (3)

3.1 De eerste christelijke chronologieën

Het vorige artikel eindigde met het noemen van enige belangrijke chronologieën uit de oudheid. Deze chronologieën hadden geen weet van het beginpunt van de mensheidsgeschiedenis. Ze waren daarvoor aangewezen op mythen en sagen. Het werkelijke begin van het menselijke geslacht kenden ze niet meer. Daarom hingen hun dateringen in de lucht en konden zij bijbelse chronologieën niet aan een vast punt helpen. Daar komt bij dat de geschiedschrijvers van de oudheid zich grote vrijheden blijken te hebben veroorloofd m.b.t. de gebeurtenissen die ze dateren. Als bijbelse chronologieën dan ook steun zoeken bij die van de oudheid bevinden ze zich op een schadelijke weg. Helaas hebben de chronologen van de jonge christelijke kerk die weg niet gemedan. In dit derde artikel willen we iets zeggen over de christelijke chronologieën uit het begin van onze jaartelling. In deze chronologieën heeft EUSEBIUS (264-349), bisschop van Caesarea, die tevens de belangrijkste geschiedschrijver van de jonge christelijke kerk is geweest, stellig de hoofdrol gespeeld. Zijn belangrijkste chronologische werk heet 'Kroniek der wereldgeschiedenis'. Het eerste deel bevat veel informatie over de volken van de oudheid en wel vanaf de schepping tot zijn eigen dagen. Het tweede deel noemt een groot aantal koningen die tijdgenoten geweest moeten zijn in de periode van Abraham tot zijn dagen.

EUSEBIUS heeft echter de christelijke kerk niet in het bezit gesteld van een bijbelse tijdrekening die aanvangt bij Adam en vervolgens alleen op bijbelse dateringen steunt. Dat heeft zich gewroken. EUSEBIUS heeft eeuwenlang zijn stempel gezet op de christelijke chronologieën. Men kan wel zeggen dat de latere chronologen bijna allen in het voetspoor van EUSEBIUS verder zijn gegaan.

EUSEBIUS heeft met behulp van zowel de Schrift als van de vele bronnen uit de oudheid waarover hij kon beschikken, vele bijbelse gebeurtenissen van een jaartal voorzien. Veel jaartallen die de exegeten thans gebruiken zijn ons in zijn lijn door de latere chronologen, al of niet gewijzigd, overgeleverd. EUSEBIUS heeft ook getracht, als PTOLEMAEUS, de datum van de 1e Olympiade vast te stellen als een contactpunt tussen de bijbelse en niet-bijbelse geschiedenis. Het hinken op twee gedachten heeft zich voortgezet. Toen de opgravingen steeds grotere invloed kregen op de dateringen is de

bijbelse pijler van de chronologie, die EUSEBIUS respecteerde, feitelijk geheel bezweken. Bijbelse gebeurtenissen worden steeds meer geherdateerd aan de hand van de inzichten van de opgravers.

De christelijke chronologie heeft voor het verkrijgen van een vast contactpunt tussen bijbelse en niet-bijbelse geschiedenis allerminst te steunen op een datering van de 1e Olympiade. Want Jeremia 25:1 legt een betrouwbaar verband tussen Israëls geschiedenis en die van de omringende landen. Jeremia 25:1 zegt dat Jeremia een woord Gods ontving „in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, dat is het eerste jaar van Nebukadnezar, de koning van Babel”.

Ha! Vast staat dat het 1e jaar van Nebukadnezar het 4e jaar is van koning Jojakim! Dit Schriftwoord is uiteraard de bijbelse chronologen niet ontgaan. Zij hebben dan ook aan de hand van de Schrift en van buitenbijbelse informatie het 1e jaar van Nebukadnezar van een jaartal voorzien. Zij hebben het 4e jaar van koning Jojakim = het 1e jaar van koning Nebukadnezar gesteld op 606 v. Chr. Dat jaartal is dan ook meestal in onze Encyclopedieën te vinden als het beginjaar van Nebukadnezar.

Echter aan deze bijbels geachte berekening kleefde een ernstig bezwaar. Zij hield wel rekening met wat 1 Koningen 6:1 zegt over de periode gelegen tussen de uittocht van Israël uit Egypte en het begin van de tempelbouw door Salomo, maar de berekening ging voorbij aan het feit dat de apostel Paulus in Hand. 13:19-22 gegevens verstrekt die deze periode 93 jaar langer doen zijn dan de 480 jaar die 1 Koningen 6:1 aangeeft. Daar men met dit verschil echt geen raad wist, heeft men zich alleen gebaseerd op 1 Koningen 6:1. Dat had echter tot gevolg dat er diverse dateringen ontstonden die werkelijk niet houdbaar bleken. Het geloof in de mogelijkheid van een betrouwbare bijbelse chronologie heeft met name door dit blijkbaar niet op te lossen probleem bij velen schipbreuk geleden. Men concludeerde: de Schrift heeft nooit bedoeld een bijbelse chronologie te geven. Wat was er aan de hand?

3.2 Het 'conflict' tussen 1 Koningen 6:1 en Hand. 13:19-22

De vraag was: waar komt de ogenschijnlijk duidelijke tegenspraak tussen de twee Schriftplaatsen vandaan? 1 Koningen 6:1 zegt:

„In het vierhonderd tachtigste jaar

na de uittocht der Israëlieten uit het land Egypte, in het vierde jaar van Salomo's regering over Israël, in de maand Ziv, dat is de tweede maand, bouwde hij (Salomo) het huis van de HERE”.

Dat is een zeer nauwkeurige aanduiding van de periode tussen uittocht en tempelbouw: 480 jaar. In Hand. 13:20 zegt Paulus echter (de Statenvertaling formuleert het duidelijkst):

„En daarna (na de intocht in Kanaän) gaf Hij hun omtrent vier honderd en vijftig jaar richters, tot op Samuël, de profeet (die een richter was)”.

Volgens 1 Koningen 6:1 heeft de gehele periode tussen uittocht en tempelbouw 480 jaar geduurd, maar volgens Paulus heeft de Richterenperiode (inbegrepen Samuël) alleen reeds 450 jaar geduurd. Als dat zo is, omvat volgens Paulus de gehele periode tussen uittocht en tempelbouw: 40 jaar in de woestijn + 450 jaar Richters + 40 jaar Saul + 40 jaar David + 3 jaar Salomo (in het 4e jaar van Salomo werd de tempel gebouwd) = 450 + 123 = 573 jaar. De vraag werd dus: duurde de periode tussen exodus en tempelbouw nu 480 jaar of 573 jaar? Verschil 93 jaar.

Dit probleem wisten de christelijke chronologen niet op te lossen. Zij hebben maar gekozen voor de 480 jaar uit 1 Koningen 6:1 en hebben de mededeling van Paulus over een Richterenperiode van 450 jaar voor zijn rekening gelaten. Het zal blijken dat daarmee een grote fout in de bijbelse chronologieën binnensloep, die alle jaartallen steunend op de 480 jaar ernstig heeft aangetast. We zullen het zien. Men had niet begrepen dat de 480 jaar uit 1 Koningen 6:1, gelegen tussen exodus en tempelbouw, alleen de jaren omvat waarin Israël „wandelde in de wegen des HEREN”. De 480 jaar bevatte niet de jaren uit de Richterenperiode waarin Israël in eigen wegen ging! De christelijke chronologieën hadden geen zicht op het feit dat de Schrift volgens twee verschillende beginselen dateert. Als zij spreekt over Israël als „volk Gods” telt zij alleen Israëls 'Ammi'-jaren. De verloren jaren waarin Israël ongehoorzaam was, de 'Lo-Ammi' jaren, blijven in deze datering buiten beschouwing. In de 480 jaar uit 1 Koningen 6:1 zijn, zoals we zullen zien, 93 'Lo-Ammi' jaren buiten beschouwing gelaten. In de 450 jaar die Paulus in Hand. 13:19-22 aangeeft voor de Richteren zijn Israëls 93 'Lo-Ammi' jaren uit die periode wel meegerekend. Als we de 480 jaar uit 1 Koningen 6:1 vermeerderen met Israëls 93

'Lo-Ammi' jaren verkrijgen wij 573, hetgeen exact het getal is dat de berekening op basis van Hand. 13:19-22 opleverde. Dat dit maar niet vernuftige constructies zijn maar nauwkeurige bijbelse gegevens blijkt uit het feit dat de Schrift Israëls 93 'Lo-Ammi' jaren uit de Richterentijd expliciet vermeldt. Het zijn: 8 jaar (Richt. 3:8, Israël in de macht van koning Kusch-Rischataim) + 18 jaar (Richt. 3:14, Israël in de macht van de koning van Moab) + 20 jaar (Richt. 4:3, Israël in de macht van Jabin, koning van Kanaän) + 7 jaar (Richt. 6:1, Israël in de macht van Midian) + 40 jaar (Richt. 13:1, Israël in de macht van de Filistijnen). Tezamen 8 + 18 + 20 + 7 + 40 = 93 jaar.

Het spreekt voor zich dat een bijbelse chronologie die niet rekening houdt met het feit dat de Schrift meermalen alleen 'Ammi'-jaren telt, tot grote fouten komt. De gangbare chronologieën dateerden het 4e jaar van koning Jojakim, zijnde het 1e jaar van Nebukadnezar (Jeremia 25:1) op 606 v. Chr. De nauwkeurige bijbelse chronologie van dr. BULLINGER laat zien dat dit 496 v. Chr. moet zijn. Dat is een verschil van 110 jaar, het mag ook 113 zijn, afhankelijk van enige afrondingen. Die 110-113 jaren bestaan uit het niet meetellen van de bovengenoemde 93 'Lo-Ammi' jaren uit de Richterentijd + 6 'Lo-Ammi' jaren tijdens koningin Athalia + 13 in de Schrift niet ingevulde jaren tussen Amazia en Uzzia + het niet ingevulde jaar tussen Uzzia en Jotham. De periode tussen het optreden van koning Nebukadnezar (496 v. Chr.) en de geboorte van Jezus Christus is dus 110 jaar korter dan de 606 jaar die de Encyclopedieën plegen aan te geven.

Dr. BULLINGER heeft in de Companion Bible de bijbelse chronologie geënt op onze Anno Domini tijdrekening, waarin Jezus Christus is geboren in het jaar 4 v. Chr. Het jaar van de schepping van Adam werd daardoor 4004 v. Chr. In deze tijdrekening is 496 v. Chr. het niet te wijzigen 1e jaar van koning Nebukadnezar. Alle gebeurtenissen tussen 4004 v. Chr. en 496 v. Chr. zijn bijbels onderbouwd, evenals de gebeurtenissen tussen 496 v. Chr. en 4 v. Chr., het geboortjaar van Jezus van Nazareth.

Terloops

P.C. van Wijk, Zaltbommel

De slag bij Bloedrivier

Toen ik als jongen de boeken van Penning over de boeren en de boerenoorlog in Zuid-Afrika las, koos ik zonder meer partij voor de boeren. Later ben ik wat vraagtekens gaan zetten en de laatste maanden zijn er enkele vraagtekens bijgekomen.

Toen in 1835 de grote trek van de boeren van de Kaap naar het Noorden begon – het 'waarom' en 'waardoor' laten we nu maar even zitten – zagen velen Natal, het land van de Zoeloes, als het beloofde land.

In de Kaapprovincie moesten de voortrekkers steeds meer land afgeven aan o.a. de hottentotten en zo trokken ze dus naar het Noorden.

In Natal was ongeveer 1820 de Zoeloe-koning Tsjaka aan het bewind. Hij veroverde het gebied op een aantal daar wonende stammen en voerde een echt schrikbewind. In 1832 werd Dingaan leider van de Zoeloes in Natal. Met hem kregen de boeren te maken, toen ze in 1837 in het Noorden van Natal aankwamen. De boerenleider Retief werd tijdens een onderhandelingsbezoek aan Dingaan vermoord, hetgeen bij de boeren uiteraard in het verkeerde keelgat schoot. Er werd besloten tot een vergeldingsactie en in verband hiermee werd de volgende gelofte afgelegd:

'Hier staan ons voor die Heilige God van hemel en aarde om 'n gelofte aan Hom te doen, dat, as Hy ons sal beskerm en ons vyand in ons hand sal gee, ons die dag en datum elke jaar as 'n dankdag soos 'n Sabbat sal deurbring, en dat ons 'n huis tot Sy eer sal oprig waar dit Hom behaag, en dat ons ook aan ons kinders sal sê dat hulle met ons daarin moet deel tot nagedagtenis ook vir die opkomende geslagte. Want die eer van Sy naam sal verheerlik word deur die roem en die eer van oorwinning aan Hom te gee.'

Op 16 december vond de confrontatie met de Zoeloes plaats. Tegenover 600 boeren stonden 12000 Zoeloes. De slag werd door de trekkers gewonnen, er werden 3000 Zoeloes gedood, terwijl onder de boeren slechts 3 gewonden waren.

De slag vond plaats in de buurt van het zendingsdistrict – de naam Nqutu

wordt in dit verband genoemd – bij de Ncomerivier, die daarna bekend werd als Bloedrivier.

Een museum herinnert aan de slag bij Bloedrivier.

Over de gelofte is in de loop der tijd heel wat te doen geweest. Er is verwezen naar Psalm 105 : 4, waar staat, dat God het land van de heidenen aan Zijn volk heeft gegeven. Veel boeren zagen zich als het volk van God, aan wie het land door God was beloofd. Ze beriepen zich op Gods belofte voor Israël. De boeren waren er onder leiding van Pretorius van overtuigd, dat de slag alleen met Gods hulp kon worden gewonnen. De geestelijk leider, dominee Sarel Cilliers, schreef in zijn dagboek, dat ze het voorbeeld van de heiligen wilden volgen om een gelofte aan God te doen teneinde zó zich van Gods bijstand te kunnen verzekeren. Ze verwezen hierbij o.a. naar Psalm 38 : 12-16 en Richteren 6 : 1-14 (de geschiedenis van Gideon).

In een brochure uit 1983 wordt onder meer gesteld, dat God door de overwinning bij Bloedrivier 'ons voorgeslacht en ons' in een verbond heeft opgenomen. De gelofte moet ook nu nog worden onderhouden op grond van het vijfde gebod.

De gelofte was, zoals iemand schreef, een door God ingegeven daad, die belangrijke gevolgen heeft gehad voor het land, omdat zó de weg werd vrijgemaakt voor kerstening en beschaving. Ook voor de zwarte bevolking had de gelofte veel heil tot gevolg, het kwaad werd op die manier vergolden met goed.

Het zal duidelijk zijn, dat ik wel bedenkingen heb tegen deze wijze van spreken. Ook over de geschiedenis van de boeren in Zuid-Afrika is veel te zeggen, veel goeds, maar ook veel kwaads. Teveel heeft men zich vereenzelvigd met het volk Israël en vanuit die positie beslissingen genomen en conclusies getrokken.

Belangrijk is o.a., dat het christendom onder de zwarten wortel heeft geschooten, met alle tegenvallers die er van tijd tot tijd zijn.

VERBETERING:

In het vorige stukje werd, in verband met de classisvergadering in Richmond gesproken over vroegere classisvergaderingen, die niet zo prettig waren. Ik schreef over 'ruim 20 jaar geleden', maar bij het drukken werd er 'ruim 2 jaar geleden' van gemaakt.

D.W.L. Milo, Nunspeet

Billy Graham kwam naar Schotland

Al maanden tevoren was ons vanuit Amerika geschreven: Billy Graham komt in mei en juni naar Schotland. Ook de Schotse kerkelijke bladen en de Oban Times meldden lang vooruit de komst van de evangelisatiekoning: Billy Graham, die een kruistocht door het land van zijn vaders ging ondernemen! Voor 't eerst sedert 1955. De televisie gaf wekenlang uitzendingen in zwart-wit van die laatste gebeurtenis. En als u ooit een uitzending van zulk een massa-evangelisatie hebt gezien of meegemaakt, dan heeft het u stellig niet onbewogen gelaten. Ons althans niet. En daar we mei en juni in Schotland dachten door te brengen lag de vraag levensgroot voor ons: kunnen en zullen we daar een avond aan wagen? Die vraag was niet zo een, twee, drie beantwoord. Want maak de balans maar eens op.

Balans-debetzijde

Langs de wegen: reeksen vuurrode bordjes met de naam BILLY GRAHAM. Alsof het om een bokser of een snelheidsrekordbreker ging. In de kranten: grote advertenties over tijd, plaats (Aberdeen, Edinburgh en Glasgow), de eigen ploeg medewerkers: muzikanten, koorleden en organisatoren, een vliegtuig vol. De kranteberichten: cijfers van de totale kosten, de verwachte opkomsten, de superlatieven, de plaatselijke comité's en voorts anecdotes over zijn vorig bezoek. (Twee van zijn hoorders uit 1955 hadden hun ambacht neergelegd en waren evangelisatiedienaars geworden.)

Wie in de Hooglanden en Eilanden Glasgow te ver vond, of twee uur aanzitten in het openluchtstadion te fris – kon in de concertzaal van Oban terecht, voor een speciale satelliet-transmissie, geprojecteerd op een scherm van twee bij anderhalve meter.

Alles typisch Amerikaans. Waar Billy Graham zijn publiek bij tienduizenden trekt daar kon 'het land van zijn vaders' niet achterblijven. Een goede Schot behoorde naar B.G. te gaan luisteren!

Balans-creditzijde

Aan de andere kant: wanneer nuchtere Nederlanders even over deze reclameherrie kunnen heenstappen, moeten ze erkennen: Billy Graham predikt Jezus Christus, die de Weg, de Waarheid en het Leven is tot onze hemelse Vader; die gekruisigd is voor zondaren en die ons leven vernieuwt. Dat is heel wat in 23 woorden en twee namen!

Bovendien is B.G. zich ervan bewust, dat het land van zijn vaders wel innerlijk religieus is – maar uiterlijk

volstrekt onkerkelijk; doop, huwelijk en rouwdienst even daargelaten. En met alle kracht van het Woord, gevoegd bij een weloverwogen en psychologisch ervaren massa-aanpak, geeft hij aan een geboeid gehoor een onvervalst Evangelie door: bekeert u want het koninkrijk Gods is nabij en God heeft geen genoeg in de dood van zondaren, maar in hun bekering en hun leven! Hij trekt daar registers open, die niet genegeerd kunnen worden

Wie is Billy Graham?

William Franklin Graham, geboren 1918 te Charlotte, North Carolina, is een Amerikaans Baptistisch opwekkingsprediker, die regelmatig kruistochten maakt door Amerika, Europa en Azië. Hij werkt altijd met radio en televisie. Zijn uitgangspunt is de liefde Gods in Christus, zijn doel is de bekering van deze mensheid. Daarbij is hij niet alleen breed maar principieel van opzet; toont ook zijn pastoraal karakter door brede nazorg aan bekeerlingen – zij het door zijn medewerkers.

North Carolina is een typisch-Schotse nederzetting, ontstaan na de vergeefse opstand (1745) terwille van prins Charles, toen zoveel mensen uit Skye naar Carolina verhuisden, dat er een gaëlic-sprekende kolonie ontstond¹. Zelfs de omwonende negers namen het gaëlic over en een boek 'Highland Settler' van Charles Dunn spreekt van een Schotse vrouw, die verbaasd vroeg: of alle Schotten daar door de zon zo zwart werden? Die kolonie hield zich intussen nauwgezet aan de leer en levensstijl van de Schotse vaders, met hulp van de 'Kleine Catechismus'.

Billy's moeder leerde haar zoon in de eerste bijbelles Johannes 3:16: „Zo lief heeft God de schepping gehad, dat Hij zijn enige Zoon geschonken heeft”. Graham volgde een predikantenopleiding en werd jeugdpredikant. Hij is een begaafd redenaar, die zijn gehoor zonder moeite bindt aan zijn boodschap. Hij is kennelijk een late nabloeier uit de periode van Sankey en Moody, die (1873) een enorme geestelijke opleving in Groot-Brittannië hebben gebracht. Alle Schotse kerken werken dan ook eendrachtig samen om deze kruistocht te doen slagen.

Grahams werk wordt mogelijk gemaakt door een rijke vriendenkring; toegangsprijzen worden niet gevraagd, slechts een collecte wordt gehouden. Reeds bij zijn leven zijn er diverse boeken over hem verschenen: een Nederlands boek (1955), een Duits (1956), een Engels (1957) en een officiële biografie in 1965. Hij is dus nu een goede zeventiger,

zijn jeugdige trekken zijn ernstiger geworden, zijn wilde enthousiasme is gematigd. Maar toch nog vers en groen, om te verkondigen dat de Heere recht is! Bovendien: had deze man commerciële of slinkse streken op zijn kompas, dan was hij al lang door de mand gevallen: zijn critici zitten niet stil. En diverse vergelijkbare 'apostelen' zijn in de USA al uitgeschakeld om hun hypocriete levensstijl. Hij niet. Graham verdient nog steeds onverdeeld respect.

De 'happening'

De totale happening neemt twee uur in beslag, plus de langdurige aanloop en de dito afloop. Daarvan spreekt B.G. ongeveer drie kwartier. Zijn toespraak is in feite een (goede) preek, of ook drie kleine preken, in serie geschakeld. Wij in Oban kregen het beeld op een speciaal scherm van anderhalf bij twee meter, waarop de sprekers meer dan levensgroot voorkwamen. Ook het geluid was uitmuntend.

De aanloop tot de happening werd in Oban gevuld door koorzang, begeleid door een (electronische) piano en een (electronisch) orgel, beide door uitstekende musici bespeeld. Het programma bestond uit geestelijke liederen, meest van de vorige eeuw, waarvan de tekst op het scherm werd geprojecteerd, zodat ieder kon meezingen. Daar werd in Oban met matig enthousiasme aan meegedaan; de zaal moest nog opgewarmd worden. Toch waren er al wat handenklappende hallelujazangers tussen het publiek.

Een spreker leidde de uitzending van Glasgow in en precies op tijd marcheerde ons koor de zaal in en verscheen het Glasgow Stadion op het scherm. Nu werd er meer meegezongen. En wanneer tienduizend Schotten zingen, begeleid door koor, orkest en slagwerk, dan ga je apocalyptisch denken en voelen; dan vergeet je het harde feit, dat de kerk in Schotland 'als tot niet schijnt te zijn gekomen'.

Het programma bood diverse inleidende bijdragen. Een der beste was een zeer bejaarde beroepszanger, die met een klankvolle bariton alle coupletten van een bekend geestelijk lied zong, begeleid door orkest: onvermoeid, met overtuiging voorgedragen en duidelijk meer dan muziek-alleen. Maar de mooiste bijdrage die we ons herinneren, was bij een vorige 'kruistocht', toen Jessie Norman de spiritual 'Hij houdt de hele wereld in Zijn hand' voordroeg; met zulk een beeldende kracht, dat deze enkele volzin ons vervulde met grote eerbied... niet voor de muzikale zeggingskracht van Jes-

sie – maar voor de almachtige God van hemel en aarde, die hoog woont en laag ziet.

Onder de bedrijven door is Billy Graham al even 'per ongeluk' in de lens geweest, gekleed in regenjas (ook in Schotland kan het fraai regenen) en zittend tussen een paar mannen op een hoekje van het podium.

Billy Graham spreekt

Toen hij (eindelijk) naar het spreekgestoelte kwam, klaterde even een beginnend applaus op. Maar met een handbeweging herinnerde Billy aan de kennelijk gemaakt afspraak: geen applaus! En dat treft als een sympathiek gebaar, een anticlimax tegen alle reclamehumbug. En stil is het, doodstil.

We dachten intussen aan de profetie over de Knecht Gods: dat Hij zijn stem niet zou verheffen op de straten – maar omzien naar wat verloren dreigt te gaan. Daar moet Billy Graham ook wel eens aan denken, vermoeden wij. Alleen terwille van zijn evangelisatiekansen slikt hij alle americanismen: de Amerikanen is hij een Amerikaan, om er enkelen te winnen.

Zijn boodschap is intussen, naar calvinistische normen, een gezonde boodschap. Geen grapjes, geen volkshumor (waar de Schotten zo dol op zijn), geen lach van het publiek. De ernst straalt van zijn gezicht, als hij ondubbelzinnig de verdorvenheid van onze generatie aanwijst en Gods liefde tekent, die ons in Christus naar een nieuwe aarde voert, waarop gerechtigheid woont.

Een gerechtigheid, waar we vandaag maar aan moesten beginnen. En waar we ons kostbare vaderland in betrekken.

1 er zijn 2 schrijfwijzen voor het gaelic, die beiden fonetisch heten te zijn; zo kon dezelfde krant beurtelings over Bilidh Greum spreken en dan weer hem met Ollamh (dominee) Uilleam Greumach aanduiden.

Opbouw- wend?

**U weet vast wel
iemand die een
abonnement zou
'moeten' hebben
op OPBOUW.**

Als u hier een naam en adres invult, sturen wij een proefnummer.
(U mag ook bellen:
tel. 010-4550802)

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Sturen naar:

Administratie Opbouw
Postbus 84183
3009 CD Rotterdam

Bijbels Openluchtmuseum – Heilig Land Stichting¹

Vrijwel allemaal zijn wij opgegroeid met de bijbel, ook al realiseren we ons dat soms niet. Want zelfs indien we niet godsdienstig zijn opgevoed, wordt ons denken en doen voor een belangrijk deel bepaald door richtlijnen en normen, die duizenden jaren geleden in de bijbel zijn aangegeven. Denk maar eens aan de tien geboden van Mozes, die nog steeds de basis vormen van ons juridisch denken. De bijbel en de bijbelse traditie verbinden ons met de grondleggers van onze beschaving. Dat alleen al maakt een museum over de bijbel tot een boeiende zaak. Extra interessant wordt zo'n museum wanneer het niet alleen vertelt over de geschiedenis van dit boek, maar de bezoeker tevens de gelegenheid geeft om rond te wandelen in en rond bouwwerken die zo natuurgetrouw mogelijk een beeld oproepen van het leven in bijbelse tijd. Zo'n museum is het Bijbels Openluchtmuseum de 'Heilig Land Stichting'. Het museum werd opgericht in 1911 en sedert die tijd is er ononderbroken aan gewerkt en uitgebreid. Tot ca. 1985 lag de nadruk daarbij op de architectuur. Oude bouwwerken van voor de oorlog werden uitgebreid met nieuwe gebouwen die verband hielden met de grote culturen uit de oudheid: Egypte, Assyrië, Griekenland en Rome. De laatste jaren wordt hard gewerkt om ook de inrichting op het niveau te brengen van wat in een modern museum verwacht mag worden.

Dat begint al met het hoofdgebouw. Daarin is twee jaar geleden een presentatie gekomen over de geschiedenis van het Oude en Nieuwe Testament, aangevuld met een diaklankbeeld over dit onderwerp. De bezoeker ziet hier hoe de verhalen uit de bijbel tot stand kwamen en hoe ze gebundeld werden tot de boeken, zoals wij die nu kennen. Modellen, maquettes en archeologisch materiaal zorgen dat deze presentatie voor jong en oud aantrekkelijk is. De bouwwerken in het buitenmuseum zijn of worden eveneens aangepast. In een omvangrijk en kostbaar meerjarenprogramma worden ze gerestaureerd en opnieuw ingericht. Soms zijn die ingrepen groot, maar het resultaat mag er dan ook zijn. Zo is de voorbije winter de 'Oosterse Herberg' gerestaureerd. Deze herberg werd in het begin van de eeuw gebouwd naar het model van een karavanserai uit Jordanië. Het is een nauwkeurige reconstructie geworden die, zeker nu de tand des tijds erover heen is gegaan, tot een van de mooiste onderdelen van het museum gerekend mag worden. Bij de restauratie is een deel van de

binnenruimte van dit gebouw veranderd in een expositieruimte, waarin aan de hand van foto's, tekeningen en modellen een beeld wordt gegeven van het leven van de bedoeïenen en andere mensen die vroeger de stoffige wegen van het oude Oosten bereisden.

Elders ligt het accent op het wonen in bijbelse tijd. De bezoeker wandelt daar door een dorpje met kleine huisjes en een indrukwekkende synagoge. Enkele van deze gebouwen zijn ingericht met huisraad uit het oude Palestina en ook aan de binnenkant te bezichtigen. Hoe alledaags dit ook mag lijken, toch worden veel teksten uit de bijbel ons pas duidelijk wanneer we zien dat ze geschreven werden door en voor mensen die in dit soort kleine huisjes woonden. We leren daardoor de letterlijke tekst van de bijbel beter te verstaan en daardoor kunnen we op zoek gaan naar de diepere inhoud ervan.

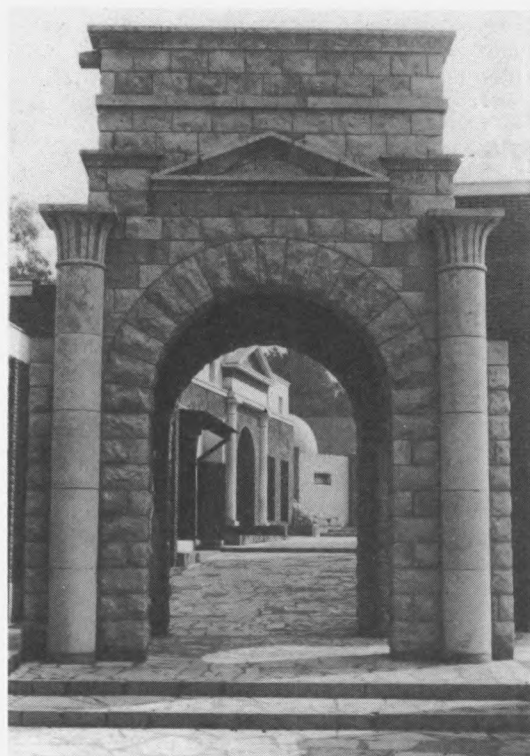
Zonder zelf te evangeliseren wil het museum de interesse voor de bijbel vergroten. Zelfs meer dan vergroten, want bij veel mensen, ook praktiserende Christenen, is de kennis over dit boek sterk afgenomen. En dat is jammer want de bijbel is niet alleen een cultuurhistorisch document. Eeuwenlang is het voor veel mensen een hou-

vast geweest in hun leven; steeds weer kregen de oude woorden een nieuwe betekenis. Het zou ons verbazen als die betekenis in onze tijd er plotseling niet meer zou zijn.

Een bezoek aan het Bijbels Openluchtmuseum is dan ook de moeite waard. De mooie omgeving en moderne faciliteiten zoals twee restaurants, een museumwinkel en (vanaf medio 1991) een kleine speeltuin, maken het tevens tot een ontspannend bezoek. Het museum is geopend van 20 maart tot 2 november. De toegangsprijs voor volwassenen bedraagt f 8,-, voor kinderen f 5,-. Voor groepsbezoek en senioren zijn er gereduceerde tarieven. De educatieve dienst van het museum kan, op afspraak, rondleidingen verzorgen voor groepen. Daaraan zijn geen kosten verbonden.

**Bijbels Openluchtmuseum,
Profetenlaan 2,
6564 BL H. Landstichting,
080-229829
(NS-Dagtocht nr. 2)**

¹ Nederland kent twee Bijbelse Musea: het Bijbels Museum in Amsterdam en het Bijbels Openluchtmuseum bij Nijmegen. In bovenstaand artikel wordt het laatste van deze twee musea bij u geïntroduceerd. Mogelijk vindt u het een vakantiebezoekje waard.

'Oosterse straat'.

Zending

Ds. Ncwane op gewelddadige wijze om het leven gebracht

Het was al geruime tijd onrustig op het zendingsveld, m.n. rond Richmond. In de buurt van Ndalení werden voortdurend gevechten gemeld. Er was sprake van bedreiging, van intimidatie, van geweld, ook tegenover de zending en haar medewerkers. Inkatha (de Zulu-beweging van Buthulezi) en het ANC bestrijden elkaar de zeggenschap in het zuidelijk deel van Natal, waar de Kamper zending werkzaam is. Tot nu was het bij dreigen gebleven, verschillende zwarte medewerkers moesten 'onderduiken', maar eind juni werden we opgeschrikt door het afschuwelijke bericht, dat ds. Ncwane van Umbumbulu met z'n jongste zoon vermoord is.

Via ds. Vonkeman, die contact heeft gehad met ds. Reitsema, kregen we dit te horen.

„Maandagavond 24 juni 1991: ds. Ncwane van Umbumbulu is met zijn vrouw, de twee jongste zoons, een neefje en de vrouw van zijn oudste zoon, in de zendingsauto op weg naar Folweni om daar te gaan slapen bij vrienden. Ze beginnen zich onveilig te voelen op Umbumbulu, waar sinds kort, zoals zoveel plaatsen in Natal, geruchten van politiek geweld als een sombere dreiging boven het hoofd van een ieder hangen.

Rijgend op de hoofdweg merken ze al gauw, dat een wit 'bakkie' zonder nummerplaten hen volgt. Dicht bij hen gekomen wordt uit het 'bakkie' het vuur geopend op het gezin Ncwane. Ds. Ncwane wordt onmiddellijk dodelijk getroffen en ook zijn jongste zoon, Boginkosi, ongeveer 14 jaar, sterft onmiddellijk. De auto rijdt van de hoge wal af langs de weg en komt tien meter lager in een moerasje terecht. De anderen zijn ongedeerd; alleen het neefje is ernstig gewond en werd naar het ziekenhuis gebracht.

Mevrouw Ncwane houdt zich, volgens ds. Reitsema, heel kordaat, hoewel ze diep geschokt is. De Ncwanes hadden een buitengewoon goed huwelijk!

In 1962 is Bernard Bhékuyise Ncwane bij de Reformed Mission gekomen, met het verlangen voor de Here te mogen werken. Hij was toen achter in de twintig. Vrij spoedig daarna trouwt hij met Gladys Mgenge, die tot op

vandaag toe als onderwijzeres op de zendingsscholen werkzaam is. Ze krijgen samen zes kinderen. Tot midden in de zeventiger jaren woont het gezin op de zendingspost Groothoek en daarna verhuist het naar Umbumbulu, waar br. Ncwane als predikant wordt bevestigd.

Een jaar of tien later zal het uiterste van hem gevraagd worden, als het Umbumbulu-gebied het middelpunt wordt van één van de wreedste stamgevechten van Zuid-Afrika. Met een handjevol gelovigen dat overblijft, slapen de Ncwanes soms in het suikerriet, omdat het thuis te gevaarlijk is. Vrijwel de hele gemeente verdwijnt. Maar een nieuwe periode breekt aan: opnieuw wordt een kleine gemeente vergaderd en het lijkt er op alsof ditmaal Umbumbulu gespaard zal worden. Politieke gevechten vonden er tot voor kort niet plaats.

Nu is ds. Ncwane, die bemind was binnen en buiten de kerk, slachtoffer geworden van een nieuwe politieke strijd, waarbij hij zelf op geen enkele wijze betrokken was. Gevreemd wordt, dat het hoe en waarom nooit helemaal duidelijk zal worden."

De begrafenis heeft plaatsgevonden op zaterdag 29 juni vanuit de kerk van Umbumbulu, die ds. Ncwane zo trouw heeft gediend.

Hij en zijn jonge zoon zullen bij die kerk hun laatste rustplaats vinden, tot de jongste dag.

Ds. Funeka heeft de dienst geleid, ds. Reitsema heeft geprekeerd, het jongerenkoor van Ndalení heeft gezongen. Het werk gaat door. Meer dan ooit schuilend onder de vleugels van de Almachtige. En samen met de moederschap in Zuid-Afrika willen wij, te midden van al dat geweld, belijden: Onze hulp is van de Here, die hemel en aarde gemaakt heeft.

De Zendingscommissie
van Kampen

Persschouw

Tegenwoordig

De Heidelbergse Catechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Dordtse Leerregels zijn vier eeuwen oud.

Zijn zij door de tijd achterhaald? Als dat waar is, zijn de kerken van die belijdenissen daarmee in een crisissituatie beland. Immers, de geloofsinhoud waaraan de ambtsdragers bij hun bediening aan de gemeente gebonden zijn, is voor die gemeente constituerend. De confessie van de kerk is haar identiteit. Haar gereformeerde signatuur staat of valt ermee. Zij wordt daaraan gekend als kerk die 'waar' is omdat zij aan „de woorden van de profetie van het Boek niets toevoegt en er niets afneemt". Een gereformeerde kerk die van oordeel is dat haar belijdenis door de tijd is achterhaald en die niet in staat is helder te zeggen waarin en op grond van welke woorden van God, verkeert in een identiteitscrisis.

Zij is allengs niet meer in staat haar geloof te onderwijzen aan haar kinderen.

De gereformeerde belijdenisgeschriften ontstonden in de zestiende en de zeventiende eeuw. Kan de kerk van het jaar 2000 nog uit de voeten met formulieren, zó oud? Moet de kerk haar ambtsdragers daaraan na meer dan tien generaties nog vastklinken? Wordt zo het levende belijden van Gods kinderen niet bevroren? Zijn vier eeuwen en tien generaties in zichzelf al niet meer dan lang genoeg om te zeggen dat een belijdenisgeschrift is achterhaald? Is er in al die tijd geen onoverbrugbare kloof ontstaan tussen de inhoud van wat vroeger geschreven werd en wat nú gelovig moet worden uitgesproken?

Dezer dagen is de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Mijndrecht geopend. Aan het magazine 'KERK' (10/5) ontleen ik het bericht, dat die synode zich zal moeten buigen over een voorstel van de classis Zuid-Oost Drenthe om het gereformeerde belijden opnieuw in een voor onze tijd geschikte taal te formuleren. Nu gaat

het daarbij niet alleen om het taalgevaar. De voorzitter van genoemde classis licht het voorstel als volgt toe:

„We vinden (–) dat de belijdenisgeschriften voor een groot deel achterhaald zijn. Er is steeds een spanning tussen geloven en belijden. De oude belijdenisgeschriften laten iets zien van die spanning in de zestiende en zeventiende eeuw, maar de spanning van nu is er niet in voelbaar. Dat laatste willen wij nu graag onder woorden brengen.”

Is de spanning tussen geloven en belijden vandaag niet meer voelbaar in de oude formulieren? Dat kan toch moeilijk iets anders betekenen dan dat de tijd daarin niet meer doorklinkt, terwijl het christelijk belijden de belijders in hun wereld juist zou moeten aangrijpen. Een achterhaalde belijdenis is voorbij, niet meer relevant. De kerk kan er vandaag niets meer mee doen. Houdt ze er niettemin aan vast, dan wordt ze door niemand meer begrepen, door haar eigen kinderen niet en door de buitenwereld niet. Ze koestert versteende museumstukken als in een vitrine, die alleen nog interessant zijn voor loslopende historisch geïnteresseerden.

Dragen de gereformeerde belijdenisgeschriften dan zozeer het stempel van hun ontstaanstijd, dat ze met de verandering van de tijd inhoudelijk hun actuele betekenis hebben verloren?

De Dordtse Leerregels ontstonden in een strijd tegen remonstrantse dwaalleer, die de gereformeerde kerken was binnengedrongen. Was die dwaalleer zó specifiek zeventiende eeuws, dat zij verdween met de tijd en haar afwijzing vandaag nergens meer op zou slaan? We weten wel beter.

De Heidelbergse Catechismus is wat de naam zegt: een leerboek voor de kerk en haar jeugd in vraag-en-antwoord-vorm. Het gaat daarbij om een samenvatting van héél de leer der zaligheid. Hebben de toenmalige schrijvers die samenvatting opgehangen aan de feiten van hun tijd? Nee, want zij beleden de enige troost in leven en sterven. Dat is alles omvatend, zoals de troost ook 'alle ding' omvat: er is tenslotte maar één, onveranderlijk, ongebonden Evangelie dat de tijd overwint.

Is de Nederlandse Geloofsbelijdenis achterhaald? Die is ontstaan in een tijdsgewricht, van vervolging tot de dood toe namelijk. Niemand met een christelijk hart in zijn lijf kan de begeleidingsbrief, waarmee de 37 artikelen werden aangeboden, met droge ogen lezen, zo groot was de nood: „verbanningen, gevangenisstraffen, pijnbanken, verbeurdverklaringen, pijnigingen, talloze verdrukkingen, afgeranselde ruggen, afgesneden tongen, gebreidelde monden, aan het vuur prijsgegeven lijven”.

Maar de toenmalige 'gelovigen in de

Nederlanden' schreven geen aan de actuele noodsituatie gebonden pamflet. Zij beleden „de gánse verkondiging geopenbaard door Jezus Christus tot ons leven, onze rechtvaardigheid en onze zaligheid.” Die confessie was de reden waarom zij werden vervolgd en tegelijkertijd de enige troost in hun onnoemelijk lijden. Er is geen andere periode aan te wijzen in de geschiedenis van de gereformeerde kerken, waarin de belijdenis van het niet-tijdgebonden Evangelie de tijd zozeer heeft doordrongen als toen, nu vier eeuwen geleden, toen het bloed van de martelaren stroomde en Gods genade bij bakken uit de hemel viel.

Vandaag roken er in de Nederlanden geen brandstapels meer. Onze generatie leeft in grote welvaart. Zij propt de asfaltwegen vol met auto's en windt zich op over snelheidsbeperkers en rekeningrijden. Ze mergelt de aardbodem uit en vervuilt de lucht en het water. In centraal verwarmde huizen achter veilige dijken schrijft ze girobiljetten ten behoeve van de verdronkenen van Bangladesh en de ontheemde Koerden. Ze staakt voor meer ATV-dagen en tienden van procenten hoger loon.

Velen onder haar volwassen belijders zijn té consumptiebelust om nog ambtsdrager van Gods gemeente te willen zijn en huisbezoek te doen. De kerk vervreemdt van haar geloofsbelijdenis.

Wat moet zo'n generatie ter wille van haar kinderen met de oude confessionele geschriften doen? Ze moet de schat der eeuwen onderwijzen. Er zijn namelijk geen betere leermeesters dan zij die leden omwille van het Evangelie. Niets is achterhaald.

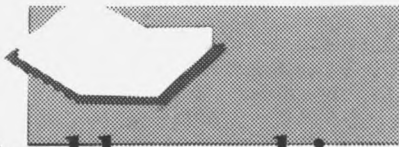
Aan de ene kant zijn er mensen, die een overspannen begrip koesteren van de belijdenis. Zij onderscheiden niet meer voldoende, dat de belijdenisgeschriften naar aloude gereformeerde opvatting geen goddelijk, maar kerkelijk gezag hebben. Het was dan ook helemaal fout toen een predikant eens opmerkte, dat de Bijbel eigenlijk een groot oerwoud is waarin de belijdenis ons de weg wijst. Zo zet je de dingen op hun kop, ken je een te grote waarde toe aan de confessie en doe je geen recht aan het absolute Woord van God. Maar daartegenover geldt, dat er in verschillende kerken vandaag de dag mensen zijn, die een bepaalde dekonfessionalisering bevorderen. Zij zijn bezig – bewust of niet bewust – met het ontmantelen van het gezag van het belijden der kerk. Sommigen willen via een geheel nieuwe belijdenis zich beperken tot een eigentijdse versie rond Jezus. De historie bewijst waarop dat uitloopt. Allerlei wind van leer krijgt vrij spel!

Het is daarom goed van dit artikel van C. Huizinga, dat wij hebben overgenomen uit het bekende opinieblad KOERS, d.d. 8 juni 1991, aandachtig

kennis te nemen. Zijn opmerkingen kunnen stimuleren tot een verantwoorde taxatie van de gereformeerde belijdenis!

O. Mooiweer

Enschede

Boekbespreking

O. Mooiweer, Enschede

Maar Hij is opgestaan

'...MAAR HIJ IS OPGESTAAN – geloven in de Levende' – Uitgave vanwege het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk – 60 pag. – f 13,90 (inclusief verzending), te bestellen bij: administratie De Waarheidsvriend, Postbus 18, 3140 AA, Maassluis.

In dit keurig gebonden boekje zijn bijdragen over de opstanding van Christus gebundeld, die in 1990 het Paasnummer van de Waarheidsvriend vulden.

De artikelen zijn mede geschreven tegen de achtergrond van de dwaalleer, die destijds Prof. Dr. F.O. van Gennep (hij is inmiddels overleden) over de lichamelijke verrijzenis verkondigde. Het betekent inhoudelijk een loochening van de lichamelijkeheid van de opstanding van Christus uit de doden.

Maar de waarachtigheid van het heilsfeit van Pasen omsluit ook de lichamelijkeheid van de opgewekte Heiland der wereld. Het gaat daarbij dus niet alleen om de inhoud, maar ook om de vorm. Die is onopgeefbaar.

Daarmee staat of valt het hele Paasgebeuren. Daaraan hangt ook de opstanding der doden op de jongste dag. Dat is geen schimmige vertoning, die ons in het vooruitzicht wordt gesteld. Het zal een tastbare levende realiteit blijken te zijn! Het markeert de reikwijdte van de reusachtige sprong, die Christus op die bewuste eerste dag der week in zijn middelaarswerk gemaakt heeft.

Pasen is wel genoemd het scharnier van de wereldgeschiedenis. Verschil-

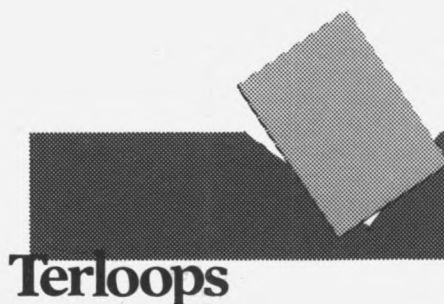

lende Hervormde predikanten van de modaliteit van de Geref. Bond alsook twee hoogleraren (Graafland en Tukker) besteden in dit voorname geschrift de nodige aandacht aan allerlei facetten van de opstanding van de Here Jezus uit het graf. Zij proberen dit gebeuren nergens te verklaren. Het is en blijft namelijk een compleet wonder! Maar zij belichten in het kader van hun uiteenzetting wel de heerlijkheid van deze duidelijke manifestatie van Gods grote ontferming over ons door de zonde totaal gebroken menselijke bestaan.

Ir. v.d. Graaf, die het geheel van een Ten Geleide voorzag en eveneens een belangwekkende bijdrage leverde, bestrijdt terecht het op-één-lijn-stellen van Auschwitz en Golgotha. Auschwitz roept wel vragen op, die tevergeefs op een antwoord wachten! Maar wijlen Ds. J. Overduin zei tot zijn gemeente na zijn terugkeer uit Dachau: „Alles wat ik gepreekt heb in dagen van voorspoed en rust, is waar. God heeft die prediking in de vuurproef gegoooid, maar het is ALS BOODSCHAP GODS goud en nog eens goud. En die waarsachtig gelooft zal zalig worden. Zalig ook in een concentratiekamp.”

Wij klampen ons vast aan de Paasboodschap van Paulus in I Cor. 15 en belijden, dat onze prediking niet ijdel is. Aan het slot van dit boekje gaat Dr. de Gier nader in op de poëzie van Ida Gerhardt terwijl ook gedichten van anderen in deze bundel zijn opgenomen.

Wij bevelen dit geschrift graag van harte aan!

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Een dag in het zendingsdistrict

We gingen vanuit Vrijheid een dag met Rinze Keesenberg het zendingsdistrict in. We vertrokken om een uur of acht en kwamen eerst bij de levensschool. Hier zijn regelmatig jongens of meisjes, die gedurende drie maanden lessen volgen in o.a. bijbelkennis, onderlinge verhoudingen, geldbeheer e.d. Ook de seksuele voorlichting is een belangrijk onderdeel. Mevrouw Pato, de weduwe van de overleden evangelist Pato, woont bij de school, geeft lessen in o.a. persoonlijke hygiëne en zorgt, dat er elke dag eten voor de jongelui is.

De jongelui moeten tijdens de cursus op het terrein wonen (er zijn slaapkamers en douches). Men is verplicht de gehele cursus bij te wonen en kan niet halverwege 'binnen vallen'. Daarna keken we even bij de twee plaatsen waar vroeger diensten werden gehouden, voordat het gebouwtje op Munywane in gebruik werd genomen.

Ons derde rustpunt was de winkel van een moeder van een christelijke onderwijzeres. Het ziet er in zo'n winkel heel anders uit dan wij gewend zijn. Het assortiment is niet groot en het maakt allemaal een wat rommelige indruk.

Tegen elf uur waren we bij de evangelist Bongani Kunene. Hij verraste ons met een heerlijke maaltijd (rijst en goed gebraden kip), die door zijn moeder was klaargemaakt. Als 'toetje' kregen we thee met nogal zoete koekjes. Daarna hadden we de gelegenheid om via Rinze hem en zijn moeder enkele vragen te stellen. Ze zijn blij met het evangelie en vinden het goed wonen in Zuid-Afrika. Van het geweld tussen zwarten onderling moeten ze niets hebben.

Ons volgende rustpunt was de hut van een zwaar gehandicapte man, Ndlovu, die manden maakt van gedroogd gras en reepjes plastic. Hij is ook schoenmaker. We kochten een paar manden bij hem wat hij erg fijn vond. Met het verdiende geld kon hij inmiddels weer naar de dokter.

Op weg naar de voedselhut gingen we nog even langs de moeder van een jongen, die we in de levensschool hadden gezien.

De bedoeling van de voedselhut is om de mensen te helpen gezond voedsel te gebruiken. Er wordt in flinke partijen

ingekocht door Iet Keesenberg en daarna wordt alles in kleine hoeveelheden verpakt. Ook niet-gemeenteleden kunnen hier hun inkopen doen.

Wat triest was het bezoek aan een invalide man in een heel armoedige hut, die van de diakonie voedsel krijgt. Zijn vrouw maakt veel geld op aan alcohol. De deur van de hut is heel erg laag, zodat je wel heel diep moet bukken om naar binnen te gaan.

Daarna wilde Rinze even spreken met de moeder van een meisje, die na de kerkdiensten de zondagsschool verzorgt. De zondag ervoor was ze niet op komen dagen en het bleek, dat ze in Durban was omdat ze verpleegster wilde worden.

Aan het eind van de middag waren we tenslotte in de kliniek op het zendings-terrein van de kerk van Den Haag. Het zag er allemaal netjes uit. Jammer dat de kliniek heel moeilijk te bereiken is. Maar dit verhindert de mensen gelukkig niet om van de geboden hulp gebruik te maken.

Al met al was het een drukke dag, waar we echter nog vaak aan terugdenken.

Er is in het zendingswerk veel te doen. Er zijn ook veel teleurstellingen. In zijn nieuwsbrief over april schrijft Rinze Keesenberg daar het volgende over:

„Het is niet alles rozegeur en maneschijn. Een der Leerdamse diakonen is overgelopen naar de zionisten, evenals een familie van Ndindindi. Twee belijdende leden van Mbewunye en Gubaze hebben zichzelf afgesneden van de geref. kerk, door er niet meer kerkdiensten bij te wonen.”

God zal Zijn werk echter voleindigen. Psalm 87:4:

„Hul almal, nou tot nuwe heil verkore,
sal kom, selfs uit die allerverste land.

Hul sien God hou die moederstad in stand
en jubel: Die en die is daar gebo-re!”

Kerknieuws

Kinderevangelisatie/ Vakantie-bijbelscholen

De vakantie-bijbelschool 'Spelenderwijs' wil graag contact met mede-werk(st)ers van kinderevangelisatie/vakantiebijbelscholen om ideeën en ervaringen uit te wisselen.

Wilt u contact opnemen met de vakantie-bijbelschool 'Spelenderwijs' te Rijsbergen.
Lisette van der Leeden.
Tel.: 01680-27468?

Ned. Geref. Kerk van Oegstgeest e.o.

Gedurende de zomervakantie zal er alleen 's morgens een dienst worden gehouden. Op 21/7, 28/7, 4/8 en 11/8 zal er om 8.45 uur dienst zijn aan de Lijtweg 9 te Oegstgeest.

Ned. Geref. Kerk van Wageningen

Wegens vakantie is er in de N.G.K., Markt 25, alhier slechts één dienst op 4 en 11 augustus. Aanvang van de diensten 's morgens om 9.30 uur.

T.S.B. (Theologische Studie Begeleiding)

Onderstaand bericht is bestemd voor alle studenten, die theologie gaan studeren of de vooropleiding daartoe volgen.

Op 21 september a.s. begint het nieuwe seizoen voor de Theologische Studie Begeleiding (TSB). Deze begeleiding is opgezet vanuit de Ned. Geref. Kerken en bedoeld voor alle studenten uit deze kerken, die aan verschillende universiteiten en scholen theologie studeren.

De bijeenkomsten worden gehouden in de Theol. Universiteit van de Chr. Geref. Kerken, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn.

De TSB beoogt:

- een aanvulling te geven op het studieprogramma,
- de kontakten tussen de studenten en de kerken te bevorderen, en
- de kontakten tussen de studenten onderling te bevorderen.

Gedurende het cursusjaar zijn er 9 bijeenkomsten op zaterdagen, onder leiding van de predikanten H. de Jong, O. Mooiweer en H. Smit.

De vergaderingen bestaan altijd uit

twee gedeelten, nl. een lezing en een preekvoorstel van één van de studenten (inkl. bespreking van beide). Eén keer per jaar wordt er een exegese-dag gehouden; we buigen ons dan een zaterdag over een bepaald bijbelboek of -deel. In mei is er steeds een TSB-weekend. Naast de vaste onderdelen (preek en lezing) is er altijd gelegenheid de onderlinge kontakten te verstevigen.

We beginnen dit seizoen, zoals gezegd, op 21 september a.s. Dan worden ook zij verwacht, die dit cursusjaar beginnen met de studie theologie of zich daarop voorbereiden via een 'vooropleiding'.

Deelname aan de TSB is géén vrijblijvende zaak. Van elke Ned. Geref. theologie-student wordt verwacht dat hij/zij actief deelneemt aan het TSB-werk.

Bij kerkelijke examens wordt hier ook altijd nadrukkelijk naar gevraagd (TSB-attest nodig).

Je kunt je opgeven als TSB-deelnemer door te bellen of te schrijven naar de sekretaris van de TSB: J. Dekker, Pr. Mauritsers 69, 8071 NJ Nunspeet, tel. 03412-61671. De deelname wordt door onze kerken bekostigd.

PROGRAMMA 1991/1992 (wijzigingen voorbehouden)

21-09-91

Lezing: H. de Jong, 'De christologie van Den Heyer'. N.a.v. C.J. den Heyer, de Messiaanse Weg, deel 3: de christologie van het N.T.

Preek: Ex. 34,5-9, J. Dekker.

19-10-91

Lezing: O. Mooiweer, 'De dienst der gebeden'.

Preek: Hand. 12,1-23, P. Strating.

16-11-91

Exegesedag: Richteren 13 t/m 16.

21-12-1991

Lezing: H. Smit, 'Het verband tussen theologie en natuurkunde'. N.a.v. A. van de Beukel, De dingen hebben hun geheim, en W.D. Drees, Heelal, mens en God: vragen en gedachten.

Preek: Zondag 30 H.C., S. Pirot.

18-01-92

Lezing: gastspreker??

Preek: Jer. 18,1-12, P. Ros.

15-02-92

Lezing: O. Mooiweer, 'Leven, werk en betekenis van C. Veenhof'.

Preek: 1 Petr. 1,3-5, S. Veenstra.

21-03-92

Lezing: H. Smit, 'Het conflict van 1944'. N.a.v. G.C. Berkouwer, Zoeken en vinden, hfdst. 12.

Preek: Zondag 48 H.C., J. van 't Hof.

25-04-92

Lezing: J. Goudzwaard en H. Smit, 'Wat is theologie?'.

Preek: Psalm 77, G. van Dijk.

Weekend:

22-05-92

Preek: Ef. 6,10-20, G.J. Voorsluys.

23-05-92

Lezing: H. de Jong, 'Het gericht van God'. N.a.v. H.M. Ohmann, Wie kent zijn toorn?

Lezing: P.P. Goossens, 'Inculturalisatie'.

Actie voor Vietnamese Christenen

Eind februari 1991 werden drie Vietnamese predikanten gearresteerd: Ds. Dinh Thien Tu, die in een drukke straat in Ho Chi Minh-stad werd aangehouden, en de predikanten Dinh Tran Ai en Vo Van Lac Mai, alle huiskerkleiders. Ds. Mai is na een ernstige waarschuwing vrijgelaten, Ds. Ai heeft huisarrest gekregen en Ds. Tu werd veroordeeld tot drie jaar dwangarbeid, wegens 'het propageren van godsdienst onder het mom van sociaal werk.'

Ds. Dinh Thien Tu staat bekend als een moedig evangelist. Wegens zijn visie op het evangeliseren, dat hij ondanks het verbod van de autoriteiten voortzette, heeft hij aan het eind van de jaren '80 met de officiële kerken van Vietnam gebroken en is hij een huiskerkbeweging begonnen. De afgelopen vier maanden is zijn huiskerkbeweging gegroeid met 1.000 nieuwe leden.

Ds. Dinh Thien Tu is een volgeling van de bekende ds. Ho Hieu Ha, die vanaf 1983 tot 1989 om zijn geloof gevangen zat.

VCVM-NEDERLAND, de Vereniging van Christenen tegen Vervolging en Marteling, is een handtekeningenactie begonnen voor vrijlating van ds. Tu en alle andere Vietnamese christenen, die wegens hun geloof gevangen zit-

ten. De vereniging roept ieder op mee te doen aan de actie ten gunste van de vrijlating van de Vietnamese christenen.

Ook kunnen brieven verzonden worden naar de Vietnamese ambassade in Parijs met een verzoek om vrijlating. De praktijk heeft geleerd dat de Vietnamese regering gevoelig is voor acties in het Westen en daarna vaak gevangen gezette christenen vrijlaat. Van september tot november 1988 voerde VCVM-NEDERLAND een handtekeningenactie voor vrijlating van ds. Ho Hieu Ha en ds. Ngyuen Huu Cong. Begin 1989 werd bekend dat beide predikanten vrijgelaten zouden worden op voorwaarde dat ze Vietnam zouden verlaten.

Handtekeningenlijsten en een voorbeeld voor een brief kunnen aangevraagd worden bij:

VCVM-NEDERLAND,
postbus 451,
3800 AL Amersfoort.

Stichting 'Redt een Kind'

ETHIOPIË

Enige keren al hebben wij door middel van advertenties gevraagd om hulp voor de bouw van een kindertehuis in Ethiopië. Wij kregen daar zo veel reacties op dat de gebouwen inmiddels klaar gekomen zijn. Maar nu komen bij ons de vragen binnen wanneer de kinderen nu eindelijk eens worden opgenomen. De schrikbarende ellende in dat land maakt dat iedereen daar graag kinderen wil helpen.

Daarom willen wij graag het laatste bericht, dat wij hierover uit Ethiopië kregen, aan u doorgeven. De Kale Heywet Church, met wie wij daar samenwerken, berichtte ons het volgende:

„Naar aanleiding van ons laatste gesprek over het kindertehuis en onze plannen om voorbereidingen te treffen

voor de opname van 50 kinderen, kunnen wij u berichten, dat wij al enige weken klaar zijn om de kinderen te ontvangen. Twee keer in de laatste maanden hebben wij gepoogd naar de hongergebieden te gaan om de kinderen daar uit te zoeken en mee te nemen naar het kindertehuis. Echter, de veiligheid op de wegen werd hoe langer hoe slechter en dat maakte het reizen onmogelijk. En de laatste drie/vier weken is de situatie steeds erger geworden. Zoals u en de rest van de wereld weet, maakt Ethiopië een verschrikkelijke tijd door, ten gevolge van oorlog en hongersnood.

De veiligheidsproblemen hadden ten gevolge dat het zeer moeilijk werd hulp bij de slachtoffers te brengen. Daar komt nog bij dat de samenwerking met de autoriteiten het uitzoeken van de kinderen bijna onmogelijk maakte.

Zoals u gehoord en gezien zult hebben, is Ethiopië nu in handen van de bevrijdingsbeweging EPDRF. In enkele delen van de hoofdstad Addis Abeba kwam plundering en vandalisme voor. Wij danken God dat ons terrein in Kirufu en andere plaatsen intact is gebleven. De gebouwen voor het kindertehuis zijn niet geplunderd.

Zo gauw de veiligheid en het vervoer het weer mogelijk maken om te reizen, hopen we de kinderen naar het kindertehuis te brengen. Dank u voor het begrip van onze problemen, die wij voortdurend ondervinden. Gedenkt u ons alstublieft in uw gebeden."

Twee containers met kleding van Stichting 'Redt een Kind' zijn inmiddels al wel in Ethiopië aangekomen.

„Niets kan ons scheiden van Gods liefde in Christus”
Romeinen 8:39

Na een dapper gedragen lijden is van ons heengegaan mijn vrouw,
onze mama en oma

ELIZABETH DIDERIKA DE JONG-WOLDRING

Kornhorn, 3 januari 1928 Zeist, 6 juli 1991

— lief en krachtig —

Zeist: Henk de Jong
Winterthur: Sophie de Jong
Matthijs Bunschoten
Nicky, Andreas en Bram
Oegstgeest: Annet de Jong
Karel van der Toorn
Judith en Peter
Amsterdam: IJsbrand de Jong
Celeste ten Broeke
Utrecht: Chris de Jong
Amsterdam: Kätthe de Jong
Buenos Aires: Heleen de Jong
Juan Roldan
Tamara

Zeist, 6 juli 1991
Bethaniëplein 2 bis
3701 EL Zeist

De begrafenis heeft donderdag 11 juli jl. op de Algemene Begraaf-
plaats te Zeist plaatsgevonden.

Wereldraad naar 1 religie
(J. Verschuure). Verdampende
roeping. 2e graads PL. Zwolle.
Geref. onwellevendheid
(H. Schuurman). Samenvallen
grenzen kerk en verbond.
Dagkarakter Genesis 1. Fusie
geref./chr. scholen J.L. Struik.
Doen chr. psychiaters aan
telepathie? (R. Schoonhoven)

in **Waarheid & Eenheid:**
los nr.: f 2,50 giro 1599800
Schrift & Getuigenis te Delft.

„Zie, Ik maak alle dingen nieuw.”

Openbaring 21:5

Met diepe ontroering delen wij U mede, dat de Here op 6 juli 1991 uit
ons midden heeft weggenomen onze geliefde zuster

E.D. DE JONG-WOLDRING

De Here zij ds. De Jong en de kinderen zeer nabij.

Namens de gemeente en de raad van de
Nederlands Gereformeerde Kerk te Zeist,
D. Strijbos, 2e praeses
L. van Oord-Wielaart, scriba

Met ontroering en groot verdriet hebben wij – gemeente en kerke-
raad – kennis genomen van het overlijden van zuster

E.D. DE JONG-WOLDRING

Met dankbaarheid gedenken wij hoe zij meer dan twintig jaar als pre-
dikantsvrouw met haar aandacht en attentie een bijzondere plaats in
ons midden heeft ingenomen.

Moge de God des levens aan dominee De Jong en de kinderen troost
en kracht geven.

Nederlands Gereformeerde Kerk
van Amsterdam-Centrum
J.C. Verburg, praeses
J.M. Koster, scriba